

BISERICA și ȘCÓLA.

Fóia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCÓLA.“

Êr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 3189.

Prin acesta se publică ținerea examenelor de calificățiune învățătorască pe 19 Iunie st. v. (1-a Iulie st. n.) anul curinte la institutul pedagogic-teologic din Arad. Recurenții au să-și subștornă recursurile lor la Consistoriu până în 15 Iunie st. v. a. curent provădute cu atestat de botez, absolutoriul preparandial și alte documinte ce le vor fi având despre pregătirea lor.

Arad, în 26 Mai v. 1895.

Ioan Mețianu, m. p.
Episcopul Aradului.

Reformațiunea lui Luter.

Pentru biserica română ortodocsă, chiar în stadiul de luptă în carele ne găsim noi astăzi, reformațiunea întemplată în biserica apusenă în veacul al șesepredecelea conține momente foarte instructive.

Istoricul apusean, cardinalul Hergenröther și în genere istoricii apuseri caracterisază reformațiunea inițiată de Luter, Zvingli și Calvin de o revoluțiune îndreptată spre a nimici principiul autorității în biserică; și isvorul tuturor sectelor religioase și direcțiunilor greșite, cari amenință astăzi societatea omenescă. Și adevărul este, că prin reformațiune s'a sguduit în vechile sale base principiul autorității, așa precum acest principiu se înțelegea și se desvoltase în apus cu începere încă dela sinodul ținut în Sardica în Moesia la anul 344. Din această cauză s'a rupt din biserica apusenă prin reformațiune o parte însemnată de credincioși, și biserica cea odinórá una a Domnului s'a desbinat, în mai multe confesiuni prin reformațiune și prin rumperea dela 1054. Sperăm însă, că și a-

céstă rumpere întocma ca și rumperea întemplată la 1054, va contribui, ca popóarele să înțelegă autoritatea nenșelătóre a evangheliei și a doctrinei bisericii, așa precum s'a formulat și practicat această prin Apostolii Domnului și prin sinódele ecumenice.

Causele, cari au produs reformațiunea întemplată în veacul al șesepredecelea se încep, precum înțelegem noi lucrul, încă din veacul al patrălea, și anume de odată cu tendența ivită în Apus de a ridică la rangul de dogmă supremația papei preste întregă biserica.

Acéstă tendență de supremația a produs rumperea dintre Orient și Occident întemplată la 1054 și a împedecat și zădărnicit încercările de reunire dintre Orient și Occident urmărite între anii 1054—1453. Tot această tendență de supremația este în prima lină și cauza reformațiunei lui Luter. Încontra acestei tendențe de supremația și centralizare a forțelor bisericii în mânilor papei a produs cu deosebire în veacul al patruspredecelea atât în cler, cât și în popor un puternic resens, și dorința generală a tuturor popórelor apusene pentru reformațiunea bisericii „în cap și în membri“ (reformatio in capite et membris.)“ Acéstă dorință s'a esprimat în diferite rânduri, dar cu deosebire în sinódele dela Pisa (1409) Constanța (1414) și Basel (1431). Papii însă n'au voit să considere intiu nimic această generală tendență de reformă, și n'au voit să îndrepteze nici una din cauzele, cari produseseră nemulțămirea în cler și în popor.

La acesta se mai adaoge și următória împrejurare, și anume: Aprópe toți papii, cari au funcționat în timpul de înainte de isbucnirea reformațiunii, deși au fost între ei mulți ómeni de talent, au fost pré mult conduși de interese lumesci și pré

puțin preoți și ȳmeni ai bisericii, din contră ȳmeni, cari pozițiunea înaltă, carea o ocupau în biserică, o foloseau, și esploatau pentru interesele lor lumesci.

Causa din urmă la izbucnirea reformațiunii o-au dat ținuta papilor Iuliu I (1503—1513) și Leo X. (1513—1521). Iuliu I. a fost de altcum un mare bărbat de stat și un însemnat strategic, carele a purtat rășboiu cu Germania, Francia și Italia, dar n'a fost preot. Dinsul iubea pompa, și a început a zidi în Roma o biserică pompȳsă a sântului Petru. Dênsul a zădărnicit și ținerea sinodului conchemat de regele Franciei Ludovic II. și de imperatul german Maximilian I. la Pisa în anul 1511 pentru reformarea bisericii. După dênsul urmă în scaunul papal Leo X. (1513—1521). Acesta a fost un om de înaltă cultură, dar întoema ca mulți din antecesorii săi n'a fost preot și biserician. Dênsul în loc de a-se gândi la o reformă a bisericii și la delăturarea nemulțămirilor, voidnd a termina cu ori ce preț biserică sfântului Petru, începută de antecesorul său, la anul 1517 încuviință de nou comerțul cu așa numitele indulgențe (cărți de iertarea păcatelor).

Înainte de a urmări firul istoric mai departe amintim aici, că după cucerirea Constantinopolului prin Turci (1453) trecură din Orient o mulțime de ȳmeni învățați în apus și cu deosebire în Italia, promovând aici studiul classicilor greci și romani. Humanistii (așa se numesc ȳmenii, cari cultivă studiul classicilor greci și romani, și în genere filosofia, urau scolasticismul, carele se desvoltase în biserică apuseană după anul 1054; și au produs un spirit contrariu bisericii și simpatie ideilor lumii vechi păgâne. Acest spirit a mărit și mai mare resensul și nemulțămirea cu ținuta curiei romane.

Între astfelu de împrejurări a încuviințat papa Leo X. comerțul cu indulgențele. Cu acest comerțu papa a incredințat pre călugării Dominicani, cari au început a-se împrăscia cu ele în tȳte țerile locuite de credincioșii bisericii apusene.

Contra acestor indulgențe a pășit cu tȳtă resoluțiunea mai întâi călugarul din ordinul Augustinilor, profesorul de teologie în Wittenberga, Dr. Martin Luter în Sacsonia și cam în același timp Ulrich Zwingli în Elveția, ér după acesta Ioan Calvin.

Martin Luter a fost un om de mare talent, cu un profund sentiment religios, și un însemnat orator, în același timp însă a fost om egoist, pățimaș, și carele nu suferia nici un felu de contradicere. La început tendența lui Luter a fost îndreptată nu-

mai întru combaterea comerțului cu indulgențele, fără să urmărească, seau să prevadă consecințele, ce pot să urmeze din ținuta sa.

În Sacsonia vindea indulgențe dominicanul Tetzl. Adênc consternat încontra țergului cu indulgențele, Luter începu a predica cu tȳtă resoluțiunea încontra acestui comerțu, și prin predicile sale își câștigă mulți aderenți; Încurajat de succesul obținut prin predicile sale a conceput planul să facă capêt abuzului, carele se făcea cu comerțul indulgențelor. Spre scopul acesta în 31 Octomvru 1517 a afișat pre biserică castelului din Wittenberga 95 de tесе încontra comerțului cu indulgențele provocând pre cei ce ar fi de părere contrară să vină, și să dispute cu dênsul asupra acestui sujet. Tesele afișate de Luter au fost primite cu plăcere cu deosebire de așa numiții „Humanisti,“ cari și până aci combătuseră greșelile ierarhiei și călugărilor apuseni. Contra lui Luter și a humanistilor au pășit cu cuvêntul și cu scrisȳrea Tetzl și aderenții săi, dechiarând pre Luter de eretic, ér humanistilor făcându-le împutarea, că propagă idei necrestinesci. Pentru ținuta sa Luter a fost citat la anul 1518 la Roma, ca să-se justifice înaintea papei. Însă principele Sacsoniei Frederic înțeleptul nu-l lăsă să mērgă la Roma, și îi esoperă, ca să fiă ascultat în Germania prin cardinalul Cajetan. Cu acesta s'a întêlnit Luter în Augsburg. Acesta s'a încercat să-l capaciteze, și l'a provocat să-și retragă învățăturile chiar amenințându-l, că se vor lua aspre mēșuri încontra lui, dacă nu-și va retrage tesele, cu cari a pășit în public. Luter a fugit din Augsburg, și a apelat la papa. Prevêdênd însă, că dela papa nu va poté primi rēspuns favorabil, a apelat la un sinod ecumenic. Roma de altă parte prevêdênd, că cërta ivită în Germania nu se va poté complana ușor, pentru a încerca o complanare a trimis în Germania pre camerariul papal Carol Miltiț, german de naționalitate, cu însărcinarea, ca să între în pertractări cu Luter, și să-l convertescă. Cardinalului Miltiț i-a și succes a îndupleca pre Luter să dechiar, că dênsul va tăce, dacă vor tăce și contrarii săi.

În acēstă direcțiune a scris Luter și o epistolă papei Leo X. Luter însă nu mult după acēsta provocat de contrarii săi întrerupse tăcerea, și începu de nou a propaga învățăturile sale. Ansă la acēsta îi-dete o dispută doctrinară dintre Ioan Eck din Ingolstadt (aderinte al papismului) și Andrei Bodenstein din Karlstadt (aderinte al învățăturilor lui Luter) despre voința liberă a omului, carea Luter în predicile sale

contra indulgențelor o negase, dechiarând, că pentru mântuire „este de ajuns credința în Christos și în opul mântuirii s'evârșit printr'ensul.“

La disputa ținută în Leipzig între Eck și Karlstadt a luat parte activă și Luter. Și provocându-se Eck la conclusele sinódelor ecumenice și la autoritatea epistoliei apostolului Iacov, — Luter a dechiarat, că sinódele ecumenice nu ar fi infalibile. Dintre teologii, cari au fost de față la această dispută cei mai mulți erau pre partea lui Eck, ér mirenii erau pre partea lui Luter.

După această dispută Eck a mers la Roma, să róge pre papa, ca prin o bulă să apróbe învățăturile desvoltate de d'ensul în disputa cu Luter, ér învățăturile lui Luter să-le condamne.

Luter de altă parte a publicat mai multe scrieri, în cari s'a încercat a-și motiva punctul său de mănecare asupra tesei: „că pentru mântuirea omului este de ajuns credința în Mântuitorul Christos și în opul mântuirii. Mai departe combătu Luter potestatea papii, posturile, ascasa și ierarchia, dechiarând, că preoția este universală, și în fine, că nu ar fi 7 sacrameinte, ci numai 3, și anume: botezul, cuminecătura și pocăința. Rentorcénd Eck din Roma aduse cu sine o bula, în carea papa condamnă 41 din tesele susținute de Luter, și il-provóca, ca în termin de 60 de zile să se retragă învățăturile, amenințându-l, că în cazul contrariu va fi proscris și escumunicat.

(Va urma.)

Congresul național-bisericesc.

(Continuare.)

Acésta este o cestiune deja de mult resolvită. În puterea acestui drept a făcut congresul deja mai multe regulamente cu putere obligătóre pentru întréga metropolie.

Astfel este „Regulamentul pentru parochii“. Au nu sunt parochiile ale dieceselor? „Procedura disciplinară“, „Procedura în procesele matrimoniale“ etc. etc. Póte mâne vom pertracta aci „Regulamentul pentru organisarea învățământului în metropolie“ carele este distribuit între deputați, și numai afacerile epitropesci să nu le póta congresul regula uniform pentru întréga metropolie?

Nu pricep: pentru ce se feresc organele diecesane așa tare de controla organelor metropolitane chiar în cestiunile de avere?

Se dice că în proiectul acesta este admisă apelabilitatea la consistoriul metropolitan în prea multe cause secundare, prin ce s'ar împedeca administrarea averilor bisericesci fără nici o necesitate.

Ei bine! dacă acésta nu le convine dieceselor, de ce nu și-au făcut observările în acésta direcțiune, ca aci în congres la desbaterea specială a proiectului să le considerăm?

Sinódele eparchiale însă la repețitele provocări ale congresului nu și-au luat ostenéla ca să studieze proiectul și să-și facă observările asupra tectului proiectului, ci doue din ele cel archidieceșan și cel aradan, nici nu ne-au răspuns de loc, ér al Caransebeșului ne denégă categoric dreptul de a regula afacerile epitropesci în întréga metropolie, reclamând acest drept pentru sinódele eparchiale.

Dacă dl raportor cu provocare la §-l 168 din Stat. org. denégă dreptul senatului epitropesc al consistoriului metropolitan de a decide în instanța ultimă causele epitropesci apelate, il întreb eu, cu ce drept pretind consistoriile eparchiale ca comunele bisericesci, să subșternă la ele rațiociniile și preliminarele parochiale spre revisiune, cu ce drept decic causele epitropesci din parochii apelate la consistoriu, pentru că §-l 132 al Stat. org. care norméză competența senatului epitropesc al consistoriului eparchial nu cunóșce alte afaceri decât numai cele privitóre la averea „episcopiei“?

Tóte aceste sunt afaceri, care trebuie să le provadá consistoriile în puterea competenței lor ca furruri administrative și judecătorești, ér în sensul §-lui 158 al St. org. Consistoriul metropolitan este: „organul suprem administrativ și judecătoreșc pentru întréga provincia metropolitană.“

Da! în mod provisoric au trebuit ca sinódele eparchiale se reguleze tóte afacerile bisericesci, școlare și epitropesci, și o-au și făcut acésta tóte eparchiile, fie-care pentru sine.

Tóte au câte un regulament provisoriu și pentru regularea afacerilor epitropesci, și tóte aceste regulamente au venit drept material pentru consist. metropolitan la facerea acestui proiect. Inșé tóte sunt defectuóșe, și proiectul care este acuma la ordinea șilei este mai bun și mai perfect decât tóte.

Dar nici acuma după o praesă de 25 ani să nu fi sosit timpul ca și pe acest teren să aibă întréga biserică un organism uniform?

Flind că dl raportor s'a provocat și la proiectul din 1868, dați-mi voie să vă cetesc câți-va §-fi din acel proiect.

La Capul VII despre esactoratul bisericesc se dice:

„Pentru censurarea și controlarea socotelilor bisericesci, școlari și fundaționali se aședă la metropoliă un esactorat central bisericesc cu ecșositură la fiecare eparchie sufragană.“

ÉR § 49 dice: „Chiámarea esactoratului este: 1. a censura, controla, și ținé în evidență, tóte socotelile și inventarele bisericesci, școlare și fundaționale“ etc. etc.

Étă cum contemplă congresul cel mare din

1868 autonomia dieceselor cu privire la afacerile episcopesci !

Să vedem acum ce dice proiectul consistoriului metropolitan ?

§ 1. Parochia, protopresbiteratul eparchia și metropolia, dispun de averile lor, în cadrul normelor bisericesci, în mod autonom, și se îngrijesc în aceleași condițiuni de procurarea și folosirea venitelor necesare, și de administrarea și controlarea afacerilor economice.“

Póte încape aci temere de vătămarea autonomiei dieceselor prin aeest proiect de regulament ! ?

Sinódele care prin atitudinea lor neexplicabilă nici acuma după o lucrare de 14 ani, nu ne dau mână de ajutor ca se regulăm această afacere, ar merita o procedere cât de aspră față cu ele din partea congresului, eu însă nu voi se propun luarea de măsuri disciplinare, pentru-că știu cum se petrec astfel de afaceri prin sinóde. Nime nu-și ia ostentela se citească elaborate așa voluminoase cum este și acesta, ci la finea sesiunii primesc propunerea referentului ori-cum ar fi ea, numai ca se termine și să se pótă întórce acasă la ale sale.

Nu propun nici chiar aceea, ce ar fi mai corect în situația actuală, adevă, ca raportul comisiunii financiare să se iee dela ordinea șilei, ér proiectul din cestiune să se transpună la comisiunea organizătoare cu îndrumarea ca încă în sesiunea presentă să vină cu propunere asupra lui, ci voind a da ocaziune sinódelor eparchiale, ca să-și emendeze greșala din trecut, propun, ca consistoriul metr. să le provóce de nou, ca în procsima sesiune se pertracteze în merit textul acestui regulament, și imediat să-și înainteze eventualele observări la același consistoriu, ca apoi congresul viitor se pertracteze proiectul ori care ar fi părerea sinódelor eparchiale.

Acastă cuvântare a fost primită cu vii aprobări din partea întregului congres.

Dl raportor Tr. Barzu, mulțămesc d-lui Cosma pentru deslușirile date și pentru propunerea făcută pentru-că individual numai aceea a intenționat și el, ca sinódelor eparchiale să li se mai dee ocaziune odată, ca să se exprime asupra textului proiectului, — ér mai târșior înțelegându-se cu membrii comisiunii, își revócă propunerea.

Președintele constată că nime nu este însinuat la cuvânt, și că nefiind altă propunere decât alui Cosma o va supune votării.

Se cetesce propunerea în textul următor :

„Considerând, că cestiunea este decisă deja în principiu prin conclusele anteriori ale congresului (Nr. 88/881, 204/886 și 52/891) și considerând, că sinódele eparchiale nu și-au dat părerea asupra textului proiectului de regulament despre administrarea afacerilor episcopesci : se însărcinează consistoriul metropolitan să le provóce din nou, ca în procsima sesiune se pertracteze textul regulamentu-

lui, și fără întârșiare să-și înainteze observările la consistoriul metropolitan, care va înainta proiectul la procsimul congres, când se va pertracta în merit ori care ar fi părerea sinódelor eparchiale.“

Deputatul Truța, dice că el a privit propunerea lui Cosma ca o simplă propunere de amânare, acum vede însă din textul cetit, că după aceea, cestiunea în principiu se consideră de resolută deja, rógă să nu se incheie desbaterea, ci să i-se permită se facă o propunere simplă, ca de nou să se indrumie diecesele să pertracteze în merit proiectul acesta.

Admițându-se continuarea dezbaterii se încinge o discuție cam înfocată asupra cestiunii principale, la care au participat și Înalt Preasânția Sa președintele metropolit și Preasânția Sa Episcopul Caransebeșului, Ales. Mocsonyi și alții.

Peste tot erau temeri că în propunerea d-lui Cosma s'ar atinge în cât-va autonomia dieceselor, și peste tot ambii Preasânții dela Arad și dela Caransebeș se vedeau interesați pentru primirea propunerii ținută în termeni mai generali a d-lui Truța. Au și votat ambii pentru ea, și astfel aceea s'a și primit cu majoritate de doue voturi, adevă cu voturile ambilor arhieriei. Președintele firesce n'a votat.

Propunerea primită textual este următoarea :

„Fiindcă sinódele eparchiale încă nu s'au dechiarat în cauză, se restituie sinódelor cu îndrumarea, ca în sinódele procsime să se pronuncie în meritul acestui proiect de regulament.“

În esență nu diferă de propunerea d-lui Cosma, esența ambelor este, ca sinódele eparchiale să-și facă eventualele observări asupra textului proiectului din cestiune, ca apoi congresul viitor se pertracteze cauza definitiv și cel puțin peste 3 ani se avem un regulament uniform în întreaga metropolie. Asta se va întâmpla și vom scăpa de multe greutăți ce întâmpină astăzi episcopii parochiale la purtarea rașiociniilor.

Urměză la ordinea șilei raportul comisiunii bisericesci. Raportor deputatul Ignățu Papp. Consistoriul metropolitan cu datul 5 Maiu a. c. Nr. 81 a făcut raport congresului, în care a arētat că ministrul de culte a recercat pe consistoriile eparchiale se arete în un conspect general dotațiunea parochiilor. În obiectul acesta sinodul diecesan din Caransebeș, căruia încă i s'au comunicat actul guvernului, cere inviațiuni dela congres pentru o procedere uniformă.

Consistoriul metropolitan la 21 August, 1894 ocupându-se cu afacerea din cestiune, a luat următorul conclus : Se avisěză consistoriile eparchiale să adune și să substernă domnului ministru datele despre dotațiunile parochiale pelângă espressa rezervă, că regularea dotațiunilor parochiale aparține exclusiv autorităților noastre bisericesci, și în această afacere nu se póte de loc admite ingerența guvernului, dar punându-se în vedere din partea regimu-

lui urcarea subvențiunei de stat, și presupunând noi că datele se cer spre mai bună orientare, în acest scop le subscernem în acceptare, că subvențiunea se va asemna la dispozițiunea autorităților bisericesci superioare într'o sumă generală, precum s'a urmat față cu alte confesiuni din țară, pelângă susținerea intactă a autonomiei noastre bisericesci.

În conformitate cu propunerea comisiunei bisericesci măsurile decretate de către consistoriul metropolitan se iau cu aprobare la cunoștință.

Sedința a VII-a.

S'a ținut Sâmbătă în 13 Mai la orele 9^{1/2}. După deschiderea ședinței s'a cetit și autenticat protocolul ședinței precedente.

La propunerea Escelenției Sale a Înalt Preasântitului domn Arhiepiscop și metropolit Miron Romanul s'a luat act la protocol atât despre docologia festivă, celebrată Joi în ziua înălțării Domnului ca expresiune a bucuriei noastre din incidentul de 25 ani ai vieții noastre constituționale bisericesci, cât și despre celebrarea parastasului în memoria fericitului arhiepiscop și metropolit Andreiu baron de Șaguna și a mecenatului Emanoil Gozșdu.

A urmat apoi la ordinea zilei raportul comisiunei bisericesci în obiectul legilor politice-bisericesci. Raportor Ignatiu Pap. Cetindu-se raportul consistorial, comisiunea propune luarea lui la cunoștință și ca basă la dezbateri specială.

În dezbateri specială în conformitate cu propunerea comisiunei bisericesci unanim se primesc următorii concluderi, propus de către consistoriul metropolitan, care se servescă ca directivă pentru ținuta organelor noastre bisericesci.

„Congresul lând cu părere de rău la cunoștință acțiunea pornită din partea statului de a introduce instituțiuni, cari sunt cualificate de a slăbi legătura internă a bisericei, și a submina temelia religioasă morală a societății bisericesci, aprôbă întru toate pașii întreprinși din partea organelor eparchiale în contra introducerii acelor reforme, și cu plăcere ia act despre demna apărare a intereselor bisericei din partea prelaților nostri; totodată enunță că biserica ortodoxă română va lucra și în viitoriu pe terenele legale spre scopul de a esopera ridicarea din valoare a acelor instituțiuni de reforme, cari sunt păgubitoare pentru interesele bisericei.“

Cu privire la căsătoria civilă, comisiunea bisericescă propune a se primi următoarea propunere a consistoriului metropolitan :

„Biserica ortodoxă română numai acea căsătorie o va considera de validă din punct de vedere bisericesc care pe lângă actul civil va fi încheiată după prescrierile bisericei, drept acea toți credincioșii bisericei noastre vor avea și după introducerea căsătoriei civile — după încheierea actului civil — a

primi și taina căsătoriei bisericesci amăsurat prescrierilor canonice ale bisericei.“

La propunerea deputatului Dr. Alecsandru Mocsonyi în loc de cuvintele „din punct de vedere bisericesc“ se pune cuvântul „ca atare“ după cuvintele biserica ortodoxă română, și la propunerea deputatului Dr. Traian Badescu se elimină cuvintele „pelângă actul civil“, în fine se șterge cuvântul „și“ dinaintea cuvintelor „taina căsătoriei bisericesci“ dela sfârșitul punctului 1. Astfel emandată se primesc propunerile consistoriului metropolitan.

Cu vot unanim se primesc punctul 2 din propunerile consistoriului metropolitan, care e de următorul cuprins :

Tote actele căsătoriei încheiate de credincioșii bisericei noastre, care pe lângă actul civil nu vor fi încheiate după prescrierile bisericesci, în sensul canoanelor bisericei, vor fi considerate de nevalide.“

Venind la punctul B) din propunerile consistoriului metropolitan, comisiunea propune primirea neșchimbată a aceluia în următorul text :

„Spre scopul de a înlesni și ușura susținerea căsătoriei bisericesci pentru toți credincioșii bisericei : deodată cu introducerea căsătoriei civile vestirile (promulgările) prealabile, urmate în biserică, se reduc la una pentru publicitate, ără licența protopresbiterală se șterge, respective se ridică din valoare.“

Făță cu această propunere, deputatul Augustin Hamsea propune omiterea părții din urmă, referitoare la licența protopresbiterală.

Deputatul Vasile Mangra propune omiterea întregii propuneri.

Cu delăturarea ambelor propuneri se primesc întru toate propunerile consistoriului metropolitan.

Cu unanimitate se primesc punctul 4 din propunerile consistoriului metropolitan în textul următoriu :

„După terminarea procesului divorțial înaintea forurilor civile, părțile litigante aparținătoare bisericei noastre vor avea a presenta sentința civilă definitivă la forurile matrimoniale ale bisericei, și a cere deslegarea matrimonialului încheiat după prescrierile bisericei ăr forurile matrimoniale bisericesci vor avea a urma după procedura sumarică, și a delibera asupra cauzei de divorțiu în înțelesul canoanelor.“

Pentru a introduce o procedură cât mai ușoară și scurtă, regulamentul congresual pentru procedura matrimonială se va lua sub revisiune.“

Asemenea cu unanimitate de voturi s'a primit și punctul 5 din propunerile consistoriului metropolitan în textul următoriu :

„Deși statul civil după legea sa sancționată va purta registrele matriculare civile, totuși biserica noastră ortodoxă română în interesul propriu va continua conducerea matriculelor bisericesci, amăsurat dispozițiilor de mai înainte introduse în biserică, și pentru ca acele matricule se corespundă scopului urmărit de biserică, biserica noastră pe calea organelor

sale administrative are a controla cu totă rigórea, și a lua măsuri speciale ca matriculele bisericeii noastre să fie conduse cât mai exact, ca acele să potă servi și de o controlă față de matriculele civile; prin urmare preoțimea bisericeii noastre din întreaga metropolie este îndatorată și mai departe în totă regula și exact a purta toate matriculele înroduse în biserică, adică: a continua purtarea matriculelor botezaților (născuților), cununaților și ale morților.“

La punctul 5 din propunerile consistoriului metropolitan privitoriu la recompensarea protopresbiterilor pentru pierderea cauzată prin ștergerea licențelor de cununii s'au dezvoltat o discuțiune foarte viuă.

Comisiunea bisericească a propus primirea propunerii prezentate de către consistoriul metropolitan în următoarele:

Deórece prin ștergerea licențelor protopopesci de cununii protopresbiterii vor perde tacsele avute dela acele licenții, cari au format o parte considerabilă a dotațiunei protopopesci, eparchiele sufragane vor avé a se îngriji pentru recompensarea și rebonificarea acelor pierderi după împregiurări.

Deputatul Vasiliu Mangra a propus ștergerea acestui punct, căci de sine se înțelege îngrijirea de dotațiunea servitorilor bisericeii.

Deputatul Dr. Traian Bădescu a propus luarea următorului conclud:

Măritul congres prin o reprezentațiune către Înaltul guvern să cêră despăgubire pentru deteriorarea dotațiunei protopresbiterale.

Deputatul Vasiliu Dămianu a prezentat următoarea propunere:

Se îndrumă eparchiile, ca din ziua, în care se scot din valóre licențiile protopresbiterale, și încetă tacsele, ce au fost împreunate cu acele, să recompenseze pe protopresbiterii amésurat pierderilor, ce li s'au cauzat.

Deputatul Dr. Ilarion Pușcariu accentuând cu deosebire starea precarie a protopresbiterilor din archidieceasă, a căroră unice venite erau tacsele din licențele de cununii, susține motivarea din propunerea consistoriului metropolitan dar propune luarea următorului conclud meritoric:

Eparchiile se îndruméză a face îngrijiri în general pentru o dotațiune corespunđătoare a protopresbiterilor.

După încheierea desbaterei se pun la vot aceste propuneri, cari toate se resping, și astfel se primesce propunerea făcută de către consistoriul metropolitan.

Punctul final asemenea s'a primit cu unanimitate în următorul text:

„Consistoriul metropolitan va avé a da o instrucțiune detaiată pentru introducerea și esecutarea principiilor enunțate.“

În conformitate cu conclusele amintite mai sus concludul normativ în obiectul legilor politico-bisericesci este de următorul cuprins:

„Congresul luând cu părere de rău la cunos-

cință acțiunea pornită din partea statului de a introduce instituțiuni, cari sunt cualificate de a slăbi legătura internă a bisericeii, și a submina temelia religioasă morală a societății bisericesci, apróbă întru toate pașii întreprinși din partea organelor eparchiale în contra întrodúcerei acelor reforme, și cu plăcere ia act despre demna apărare a intereselor bisericeii din partea prelaților nostri; totodată enunță că biserica ortodocsă română va lucra și în viitoriu pe terenele legale spre scopul de a esopera ridicarea din valóre a acelor instituțiuni de reforme, cari sunt păgubitoare pentru interesele bisericeii.“

„Biserica ortodocsă română ca atare numai aceea căsătorie o va considera de validă care va fi încheiată după prescisele bisericeii, drept aceea toți credincioșii bisericeii noastre vor avé și după întrodúcerea căsătoriei civile — după încheierea actului civil — a primi și taina căsătoriei bisericesci amésurat presciselor canonice ale bisericeii.“

„Toate acele căsătorii încheiate de credincioșii bisericeii noastre, cari pe lângă actul civil nu vor fi încheiate după prescisele bisericesci, în sensul canónelor bisericeii, vor fi considerate de nevalide.“

„Spre scopul de a înlesni și ușura susținerea căsătoriei bisericesci pentru toți credincioșii bisericeii: deodată cu întrodúcerea căsătoriei civile vestirile (promulgările) prealabile, urmate în biserică, se reduc la una pentru publicitate, érá licența protopresbiterală se șterge, respective se ridică din valóre.“

„După terminarea procesului divorțial înaintea forurilor civile, părțile litigante aparținătoare bisericeii noastre vor avé a presenta sentența civilă definitivă la forurile matrimoniale ale bisericeii, și a cere deslegarea matrimoniului încheiat după prescisele bisericeii ér forurile matrimoniale bisericesci vor avé a urma după procedura sumarică, și a delibera asupra cauzei de divorțiu în înțelesul canónelor.“

Pentru a introduce o procedură cât mai ușoră, scurtă, regulamentul congresual pentru procedura matrimonială se va lua sub revisiune.“

„Deși statul civil după legea sa sancționată va purta registrele matriculare civile, totuși biserica noastră ortodocsă română în interesul propriu va continua conducerea matriculelor bisericesci, amésurat dispozițiunilor de mai înainte întroduse în biserică, și pentru ca acele matricule se coréspondă scopului urmărit de biserică, biserica noastră pe calea organelor sale administrative are a controla cu totă ri-

góra, și a lua măsuri speciale ca matriculele bisericești să fie conduse cât mai exact, ca acele să potă servi și de o controlă față de matriculele civile; prin urmare preoțimea bisericești din întreaga metropolie este îndatorată și mai departe în totă regula și exact a purta toate matriculele introduse în biserică, adică: a continua purtarea matriculelor botezașilor (născușilor) cununășilor și ale morșilor“.

„Deorece prin stergerea licenșelor protopopesce de cununii protopresbiterii vor perde tacsele avute dela acele licenșii, cari au format o parte considerabilă a dotașionii protopopesce, eparchiele sufragane vor avé a se îngriji pentru recompensarea și rebo-nificarea acelor perderi după împregiurări.“

„Consistoriul metropolitan va avé a da o instrucșione detaiată pentru introducerea și esecutarea principiilor enunșate.“

D I V E R S E.

* *Dela conferinșă învășătorilor din tractul Chișineu* ținută în 31 Mai s. n. în Curtici. Precum ne scrie corespondentul nostru adunându-se învășătorii din tractul Chișineului la conferinșă în număr mare au asistat mai întâi la serviciul divin în biserică noastră din Curtici, ér apoi a mers la școla noastră în care propune d-nul învășător Florian Ciora. Aici numitul învășător a ținut o prelegere practică cu școlarii, ér după acesta deschidându-se conferinșă sub presidiul învășătorului Grigoriu Mladin, membrii preșenși ș'au făcut observările metodice. După acesta învășătorul Ioan Bustea a cetit disertașionea: „educașionea și istoria ei.“ În fine s'a ales biroul despărșământului Chișineu pe 3 ani și a nume de președinte Florian Popovici, vice-președinte Grigoriu Mladin, cassar Vasiliu Miron, notari Stefan Capra și Florian Ciora, bibliotecar Ioan Voluntir, controlor Ioan Bustea.

* *Flanele și stofele de lână.* Mijlocul de a se sci când conșin bumbac. Dēcă cumpérašii postav séu flanelă, și așii voi sé scișii, dēcă urzela este de lână, séu că este de bumbac, ceea-ce îi reduce grozav valoarea: preparașii o solușionea de potasă în apă. Luașii o bucată din stofă și puneșii-o în contact cu leșia de potasă, în care o veșii face sé fierbă. Îndată materia animală, adecă lână, se va disolva și se va transforma în săpun; bumbacul din contră, ca substanșă vegetală, nu va fi mult atacat. Oprișii atunci operașia, școteșii din lichid rămășița insolubilă, bumbacul, și spălașii-l în apă curată; uscașii-l și cântărișii-l. Diferinșă greutășiei, cu totă calitatea bucașiei de stofă încercată, vé va dice, în ce proporșiuni întră lână și bumbacul în compoșișionea țesăturei.

* *Timpul.* După o secetă îndelungată urmă eri după prânș o ploaie puternică.

* *Incendiu în Pensylvania.* Se scrie din New-York, că pe aprópe tot teritoriul de petrolu de la nordul Pensylvaniei băntue un incendiu gróznic, ce a distrus și mai multe sate mici. Daunele cauate se urcă la câteva milióne de dolari. E temere sé nu fie numérose victime.

* *Canicula în America.* Se scrie din Londra, că în America domnește de present o căldură teribilă. Caniculei au cădú jertfă mai mulșii ómeni. La New-York, Filadelfia, Baltimore și Washington în ultimele doué șile doué șeci și patru persóne au murit în urma insolașiei.

* *Revoltă într'o casarmă.* Se anunșă că în Magdeburg o parte a soldașilor ce se află stașionășii în garnisóna de acolo, în urma tiranisărei și a bătéilor suferite din partea superiorilor lor, s'au revoltat. Un căpitan ce éră vestit prin crudelitatea sa, a fost omorit. Liniștea abia s'a putut restabili după-ce 28 de înșii dintre revoltanșii au fost deșinușii.

D-t Meyer ca marchis. În Florenșă nu se mai vorbesce astășii atășa de vechii patricii, de familiile Strozzi, Corsini, Torregiani și Guicciardini, dēcă mai cu plăcere de familia Montagliari. Marchisul de Montagliari e de origine din Dresda, și odiniórá se chema Meyer. El cumpérá o vilă, ce mai înainte fusese posesiúnea Montagliarilor, și firm hotărit a nu lăsa, ca sé pérá numele familiei vechi italiene, Meyer își căștigă pentru Florenșă merite prin đidirea unui spital, și în urma acesta regele îi conferi titlul unui marchis de Montagliari. Noul marchis face sé-se vorbescă mult despre sine, arangézá serbări splendide, dá mese bogate, dér cu tóte acestea Florenșinii bașjocoritori n'au uitat originea marchisului Montagliari și adese-ori îl numesc Meyer din Saxonia.

* *Un milionar.* Mr. Leitner, unul dintre milionarii din Londra, a cărui avere de present se urcă la 50 milióne floreni, fiind încă om tiner merse mai întâi la Chicago cu 5 bani în pungă, pentru de-așii căuta norocul. Avea la sine o recomandașia la Mr. Iohn V. Farwell; merse la acesta, și Farwell cetind scrisórea dádu din umeri și đise: „Regret, dér tóte posturile sunt ocupate, nu sciú, ce se încep cu d-ta.“ Tinerul însé nu se mulșumi cu atășa, ci đise: „Așa, nu sci? Atunci sé-șii spun eu. Îcă geamurile celea sunt necurate, așa încă ar fi rușine se rămână astfel. Se pare, că n'ai pe nimeni, cine sé le cureșe. Dēcă mé plătesci, fac eu acest lucru.“ Și cu acesta Leither se apucă și spălă geamurile din întreg biroul. Apoi merse din nou la Farwell. „Te rog, plătește-mă.“ — „Sé te plătesc? Hm, scii ce, aședă-te colo la masa de scris. Te primesc în serviciu; pentru ua astfel de om nu numai în întrega lume, ci și în biroul meu se mai află loc.“ Șese ani mai târđiu tinerul, care-i spălă geamurile lui Farwell, era companion al firmei Iohn V. Farwell.

* *Ghete încaldite.* Acestă este invenșia doctorului Wonneberger din Gruna. Călcăiul cavat conșine un reservoir pentru cărbuni. Intre piele și între talpă se află un corp gol îngust, lat și subțire de tinichea, care se estinde și peste reservoirul de căldură. În corpul acesta se pune apă, care se încaldesce de cărbunii ardători, și

la mers circulază în continuu, încălzind într'o formă talpa. Corpul ce conține apă este provădūt și cu un ventul de siguranță, ca în cas, decât s'ar forma vapori, să nu esplodeze.

Nr. 201/1895.

Concurs literar.

Adunarea generală ordinară a reuniunii districtuali învățătoresci aradane, în ședința sa a doua dela 6/18 Aprilie a. c. sub Nr. 15 al protocolului, conform punctului II. din reportul general al comitetului central, a decis, ér comitetul prin subscrisul biurou, escrie prin acésta premiu de 100 fl. (una sută) fiorini v. a. pentru cea mai buna carte românească, menită ca manual în școla poporală, din ori ce ram al învățământului, cu termin de concurs până la 1 Martie n. 1896, pre lângă următoarele condițiuni:

1) Cartea să conțenă întreg materialul de învățământ al ramului respectiv.

2) Cuprinsul să nu fie vast, dar împărțit în grade concentrice; să fie espus în stil clar și concis, și scris cu ortografia academiei.

3) Lângă manuscriptul scris în trei esemplare anonime să se acleardă o cuvertă sigilată provădūtă cu un motto, carea să conțenă în lăuntru numele autorului.

4) Dreptul de proprietate se va regula spețial între reuniune și autor.

5) Manuscriptele să se trimită la adresa președintelui reuniunii în Arad, cel mult până la terminul susamintit.

Arad, din ședința ordinară a comitetului central, ținută la 4/16 Mai 1895.

Teodor Ceontea, m. p.
președinte.

Nicolae Ștefu, m. p.
secretar I.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățătoře, la școle rom. gr. or. confesională de fete din **Belinț**, se escrie concursul cu termin de alegere, pre ziua de **29 Iunie v. c.**

Emolumintele sunt: 1) În bani gata 300 fl., solvinți $\frac{1}{2}$ din cassa bisericeii și $\frac{1}{2}$ din cassa cultului; 2) 20 metri lemne, din cari să încăldeșce și școla; 3) pentru conferință 5 fl; 4) pentru scripturistrică 5 fl; 5) locuință liberă cu grădină de legumi.

Fiind Belințul una din stațiunile cele de frunte, dela recurente să poștege, testimoniu de calificațiune și calculi buni, și esamenul prescis din limba magiară, cu își rezervă comitetul dreptul, când nu s'ar înfacișia atari recurente, de a candida și de altă calificațiune.

Recursele astfel instruate conform presciselor statutului organic, și adresate comitetului parochial din **Belinț**, să se subscernă M. On. Lucian Șiepețianu, înșpector școlar tractual în Chiseteu, până la 26 Iunie v. c. căci după acest termin nu să vor considera; și avënd recu-

rentele a să presenta în sta biserică în vr'o Duminecă ori sərbătore, spre a să face cunoscute poporului.

Belinț, din ședința comitetului par. ținută la 23 Mai 1895.

Petru Caprariu, m. p. *Constantin Pava, m. p.*
preș com. par. not. com. par.

În conțelegere cu mine: **LUCIAN ȘIEPEȚIANU, m. p.**
adm. protopop.

Pentru îndeplinirea postului de învățătoriu dela școla din **Șiria**, suburbiu „Cremenieș” devenit vacant prin mutarea învêt., Ioan Vancu, la școla din Arad-Șega, să escrie concurs cu termin de alegere pe **20 Iulie (1 August) c.**

Emolumintele înbinat cu acest post sunt cuartir liber cu grădină de legume, salar anual 400 fl.; 10 orgii lemne din care are a să încălde și sala de învățământ, pentru curățirea și încăldirea școlei respective curatorat 35 fl.

Dela recurenți să recere ca se producă testimoniu preparandial de calificațiune învățătorescă și cel din limba magiară, ér cei cu clase gimnasiale, reale ori civile precum și cei ce vor dovedi, că au cunoscință completă despre note, sunt desteri în stupărit, grădinărit, pomărit, cultivarea vermilor de mêtasă etc. vor fi preferiți. — Cel ales este îndatorat a conduce fără altă remunerațiune una din stranele st. bisericeii și să ocupe necondiționat cuartirul dela școlă.

Recursele instruate conform presciselor statutului organic adresate comitetului parochial din **Șiria** sunt a-sue subscerne subscrisului protopresviter până în 9/21 Iuliu 1895. căci cele întrate mai târziu nu să vor lua în considerare. Dela recurenți să mai recere ca să se prezenteze în cutare Duminecă ori sərbătore la st. biserică din **Șiria** spre a-și arêta desteritatea în cant și tipic.

Dat din ședința com. parochial dela 30 Aprilie 1895.

Dr. Iacob Hotaranu, m. p. *Alesiu Doboșiu, m. p.*
pre. ide notar.

În conțelegere cu: **GEORGIU POPOVICIU, m. p.** protopresviter.

Să escrie concurs pentru postul de învățătoře dela școla gr. or. rom. de fete din **Banat-Comloș**, cu termin de alegere pe **11/23 Iunie c.**

Emolumintele sunt: 300 fl., v. a. în bani, 3 orgii paie și 20 fl. v. a. pentru locuință și grădină.

Dela recurente să pretinde, testimoniu de calificațiune cu calculi buni, esamen din limba magiară și estras de botez.

Suplicele de concurs instruate conform presciselor statutului org. și adresate comitetului parochial din **Banat-Comloș**, sunt a se înainta la P. On. D. Paul Miulescu, protopresbiter și înșpector de școle în Nagy-Komlós, comitatul Torontal.

B.-Comloș, din ședința comitetului parochial ținută la 14/26 Mai 1895.

Mihaiu Pacățanu, m. p. *Vichentie Groșoreanu m. p.*
not. ad hoc. președinte.

n conțelegere cu mine: **PAUL MIULESCU, m. p.** protopresbiter și înșpector școlar.